

OFÉLIA NIE JE MŔTVA (rozhlasová hra)

ANTON BALÁŽ

OSOBY

Ofélia
Hamlet
Katz-Kalina
Polonius
Domáca
Domáci
Elévka
Čašník
Sprievodca
Hela

- Zvuk: (z clony Lehárova hudba, ktorá má rušivú kulisu z posunov vlaku, dupotu nôh, nezrozumiteľných výkrikov. Lehár doznie, ozve sa hlas dirigenta: Wir spielen Kálmán. – Kálmán, opakujú šeptom hlasy hráčov orchestra. Schnell, schnell! Hlasnejšie, úzkostlivo hovorí dirigent. Zaznie Kálmán, známy úryvok z Čardášovej princeznej, zo začiatku trochu nejednotne a rozladene, potom orchester naberá na sile, na okamih prehlúši kulisu, znie naplno)
- Ofélia: (najskôr vykrikuje, potom už len šeptom, so slzami v hlase) Nein! Nein! Keine Music, keine Music.
- Sprievodca: Slečna, Freulein, zobudte sa. Wachen Sie auf! Sme na konečnej. Endstation!
- Ofélia: (postupne sa preberá) Endstation? Som vo vlaku?
- Sprievodca: (zasmeje sa) Ako vidíte... Prespali ste celú cestu. Po očku som trochu dával pozor na váš kufor, aj keď nevyzeráte na boháčku, skôr... no ako tí, čo to prežili a keď sa vracali, tiež tak nepokojne pospávali a pôsobili tak strašne unavené.
- Ofélia: Áno, mávam stále strašne únavné sny. Tiež sa vraciam odtiaľ... Aj keď ne-skôr...
- Sprievodca: (pauza, možno zvuky vlaku) Prepáčte, že som o tom začal. Ale túla sa teraz po vlakoch veľa zlodějov. Idú po amerických cigaretách. Možno aj vy nejaké veziete...
- Ofélia: Americké cigarety? Ja? (zasmeje sa)
- Sprievodca: (tiež sa zasmeje) A prečo nie? Skoro každý, kto ide z americkej zóny...
- Ofélia: Ale ja cigarety nevezím. Mám v tom kufri len staré husle.
- Sprievodca: Aha... umelkyňa. Zabávali ste vo Viedni Amíkov?
- Ofélia: Amíci ma len liečili. A pre nich sú husle príliš nudným nástrojom. Pri Mozartovi si ohrýzajú nechty a pri Lehárovi hneď zaspia.
- Sprievodca: (zasmeje sa) Vtipné. Ale veľmi to nešírte. Aby vás neobvinili... z ohovárania spojencov.
- Ofélia: Tak zasa sa začína s obviňovaním.
- Sprievodca: Keby som si ja mohol vybrať, nevracal by som sa... Ale možno ste museli...

- Ofélia: Chcela som sa vrátiť... Tu je môj domov, môj jišuv.
 Sprievodca: Aha. Potom veľa šťastia. Alebo ako to hovoríte vy: Mazl tov! (zasmeje sa)
 Ofélia: (vážne) Ďakujem. Uvidím, či mi ešte nejaké šťastie zostalo. Či som si tam už neminula svoj celoživotný prídel. (zašepká) Bojím sa... Strašne sa bojím, že... (do clony)
- Zvuk: (schody, dych, zvonček, otváranie dverí)
 Domáca: (neveriaco) Panebože, slečna... To ste vy? Vy... ste sa vrátili? A... takáto? Taká... že na ulici by som vás ani nespoznala, ani by sa mi nezasnívalo, že naša slečna, čo sa na korze za ňou všetci páni obzreli.
- Ofélia: Tak si ma už toľko neobzerajte. Môžem ísť ďalej?
 Domáca: Samozrejme, veď ste doma... Totiž... byt je teraz... teraz je môj, teda náš, lebo som sa vydala, môj muž je v armáde, narodilo sa nám dieťa, aj druhé a... vy ste sa tak dlho nevracali, nikto z vašej rodiny sa nevrátil, tak manžel... manžel pozháňal nejaké potvrdenia a požiadal... (premáha ju dojatie) požiadal súd, aby vás vyhlásili za mŕtvych a potom... potom (rozplače sa)
- Domáci: (zdalej) Anna? Čo sa tam deje? (zblížša) Prečo plačeš? (zblízka, ostro) Čo je to za ženu?
 Domáca: (cez slzy) To je slečna Miriam... dcéra tých židov, čo tu bývali. Vrátila sa. Čo bude teraz s nami? Musíme sa vysťahovať.
 Domáci: Kto by nás vysťahovával? Máme na byt výmer z magistrátu. Vyžiadal som si aj potvrdenie od židovského úradu, že celá vaša rodina zahynula. Mám z neho urobenú úradnú kópiu. Ak neveríte...
- Ofélia: (prudko) Nie, nemôžem tomu uveriť! Nemôžem uveriť, že som prišla o domov a namiesto mojich drahých ma tu medzi dverami bytu víta nejaký surovec, oháňa sa úradmi a zákonmi a... chce ma presvedčiť, že som mŕtva!
 Domáci: To som nevymyslel ja! Choďte...
 Domáca: (zúfalo) Preboha, Janko, prestaň. Nepošleme ju predsa len tak od dverí ako zatúlaného psa... Majme srdce. Podťe, slečna, podťe, dám vám aspoň napití vody.
- Zvuk: (dych, kroky, zabuchnutie dverí)
 Zvuk: (kulisa kaviarne, súčasťou kulisy je aj živá hudba)
 Čašník: (kroky, ospravedlňujúco) Nechcem vyrušovať, pán prednosta, ale...
 Kalina: (šuchot novín) Môžete, pán Šimko, noviny sa zasa nedajú čítať.
 Čašník: (ticho) Ja viem, naše sa nedajú. Ale odložil som vám v šatni viedenského Kuriéra... A pýta sa na vás nejaká slečna. Tamtá, pri dverách, tá vystrihaná, s tým kufrom pri nohách. Vyzerá ako z lágru. Asi práve pricestovala a potrebuje vašu pomoc.
- Kalina: Tak ju sem pošlite. A hneď mi aj prineste ďalšiu štvrtku suchého tramínu.
 Čašník: K vašim službám, pán prednosta. Hneď to bude.
 Zvuk: (kroky, znova šuchot novín, zosilnie hudba, je to klavír, začne hrať Lehárov valčík)
- Polonius: (do hudby, strašne prekvapene) Panebože! Vidím dobre? Ofélia? Je to len príznak, alebo... je skutočná? Musím sa napití a hneď... hneď musím... (do clony)
- Ofélia: Môžem si prisadnúť?
 Kalina: Nech sa páči. Všimol som si vás hneď, ako ste vošli. Tuším aj odkiaľ prichádzate a... že ma asi chcete požiadať o pomoc.

- Ofélia: Na Palestínskom úrade mi povedali, že vás najskôr nájdem tu. A teraz, že sa voláte doktor Kalina...
- Kalina: Je to tak. Židia vždy mali dobré informácie.
- Ofélia: Tak ja som vám prišla povedať, že nie som mŕtva.
- Kalina: Ani vy? Ó, mein Gott. To moje nešťastné úradovanie. Tie nespoľahlivé záznamy židovskej ústredne. Dobre. Starý prokurista Áron Katza zajtra všetko úradne zasa napraví.
- Ofélia: Nevieam, či to pôjde. Na základe toho vášho úradovania byt, v ktorom som žila so svojimi rodičmi, bratom, sestrou a ómamou, prideliť našej vtedajšej slúžke a...
- Kalina: Ak vám ide o byt, ľahko ten omyl napravíme. V meste je plno prázdnych bytov po odsunutých Nemcoch. Môžete si vybrať. Sú to zväčša paradne byty a...
- Ofélia: (podráždene) Mne nejde o byt, ide mi o domov, do ktorého som sa chcela vrátiť. Verila som, tri roky som verila, že znova vojdem do svojej izby a nájdem v nej toľko drahých vecí: žltú mašľu, ktorou sme parádili nášho pudlíka, strieborné srdiečko, čo som dostala od ómamy k maturite, župan s bielymi ibismi, cez ktorý sa ma prvýkrát dotkol muž a... keby som nebola každú noc snívala, že raz si zasa otvorím svoju divadelnú šatňu a... (na chvíľu ju premôže vzrušenie)
- Kalina: Ó, mein Gott! Áron Katz už vie komu, nechtiac, ublížil! Miriam, dievčatko, ako... strašne ňa zmenili...
- Ofélia: Volali ste ma šemec... keď sme s vašou dcérou Taminou, obidve s plačom, chodili na husle k Frau Baron. Bože, tá bola prísna! Ale tie husle ma v Osvienčime zachránili. (zlostne) Oni sú moje šťastie aj moje prekliatie.
- Zvuk: (náhle zosilnie hluk v kaviarni, hudba je výraznejšia – v podhrávke sa znova objaví táborový hudobný motív, teraz sa do hudby, znova je to Lehár, výraznejšie prejaví kulisa tábora: zdesené mnohojazyčné šepoty, výkriky hrôzy, psy, táborový hudobný motív s rôznou intenzitou, ako kontrapunkt sprevádzajú nasledujúce Oféliine repliky)
- Ofélia: (odrazu zašepká) Neznášam hudbu... bolí ma. Nemôže ten klavír už zmlknúť? Je to neznesiteľné. (zlostne, hlasnejšie) Nech prestane hrať toho odporného Lehára! Je mi z toho zle! Nevidíte?
- Kalina: (prekvapene) Naozaj... celá sa chveješ, zbledla si a... Pán hlavný, pán Šimko...
Čašník: Áno, pán prokurista, už sa to nesie. Váš obľúbený tramín. A pre dámu som si tiež dovolil... nevyzerá dobre a...
- Kalina: Dajte rýchlo... napi sa Miriam, no... Trocha jej prišlo zle od únavy...
- Ofélia: (ostro) Je mi zle z tej hudby. Nech prestane hrať ten prekliaty klavír!
- Kalina: Choďte mu povedať, choďte.
- Šimko: To je zaplatená produkcia, prosím. A hrá práve na želanie nejakých pánov z Viedne. Myslím, že táto dáma...
- Ofélia: (skríkne) Kašlem na nejakých pánov z Viedne. Nemôžem to počúvať! Rozumieme, vy starý trulo?
- Čašník: To si od vás vyprosím. A ak nechcete...
- Ofélia: (skríkne) Nechcem! Uhnite!
- Zvuk: (prudký náraz do stolíka, rinčanie pohárov, rozbíjanie skla)
- Čašník: Preboha. Celý servis z brúseného skla a táto osoba...
- Ofélia: (skríkne) Tak dost!

- Zvuk: (prudké zabuchnutie klavíra, náraz veka na klávesnicu zaznie ako zakvílenie, okamih ticha, možno len Oféliin prudký dych)
- Čašník: (už skôr ľútostivo) To tu nemôže robiť. Musím zavolať bezpečnosť.
- Kalina: Neopovázte sa. Ja to vyrovnám. (vstane, kroky, láskavo) Miriam! Miriam, poď. Poď, dievčatko...
- Zvuk: (okamih ticha, potom kroky)
- Polonius: (zašepká) Je to ona, je! Miriam... Ofélia sa nám vrátila. Panebože! Asi príde zúčtovanie. Hamlet, máš sa na čo... Máme sa na čo tešiť... všetci.
- Zvuk: (Lehárova hudba zosilnie, skladba je vo finále)
- Zvuk: (z clony Hamletova deklamácia)
- Hamlet: Aké majstrovské dielo je človek! Aký je vznešený myslením, aký neobmedzený v schopnostiach, v zovňajšku, aký anjel v chápaní, aký boh: najdrahší šperk sveta, vzor tvorstva. A jednako: čo pre mňa znamená tá kvintesencia prachu. (malá dramatická pauza) Nie, nemám zalúbenie v človeku.
- Elévka: (zatlieska) Úžasné! Ešte, ešte prosím!
- Hamlet: (zasmeje sa, pauza, deklamuje) Choď do kláštora! Prečo by si mala rodiť hriešnikov? Nie som zrovna ten najhorší, a predsa toho na seba viem, že by bolo lepšie, keby ma matka nebola povila. Som veľmi pyšný, pomstivý, ctižiadostivý. Mám v sebe viac špatností, než si možno vôbec pomyslieť, než si vôbec možno predstaviť, než možno spáchať za jeden život. (pauza, inak) Stačí?
- Elévka: Mohla by som to počúvať do nekonečna. (opakuje) „Choď do kláštora! Prečo by si mala rodiť hriešnikov? Nie som zrovna ten najhorší, a predsa, predsa...“ (zasmeje sa) Strašne ma ten výstup vždy vzrušoval. Možno preto, že Hamleta som videla prvýkrát ako pätnásťročná, omylom. Prišla som do Bratislavy na návštevu k tete a veľmi som chcela ísť do divadla. Teta zohnala lístky, ale myslela si, že budú hrať Labutie jazero.
- Hamlet: (zasmeje sa) Tak to musel byť pre vás šok.
- Elévka: Bol to zážitok... keď ste ju sotili na kľačadlo a Ofélia tak pokorne sklonila hlavu a... schúlila sa tam tak, akoby... akoby to nebolo kláštorné kľačadlo, ale svadobné lôžko a... ešte sa aj tak vystrela, šaty z jemného mušelínu jej prilahli na telo a... často som si potom v tej úlohe predstavovala samu seba. Keď som sa teraz dozvedela, že sa má teraz znova robiť Hamlet...
- Hamlet: Chceli by ste si zahrať Oféliu.
- Elévka: O tú úlohu sa iste pobijú všetky naše veľké herečky a ja som len divadelná elévka...
- Hamlet: Ja si budem vyberať partnerku. (zasmeje sa) S tým kľačadlom premeneným na svadobné lôžko, s tým ste ma zaujali. Keby sme si to spolu prehrali... (inak) Obnažíme spolu postavu tej hriešnice a... Ale musíte ísť bližšie ku mne.
- Zvuk: (okamih, pohyb v šatni, vzrušený dych Hamleta, vzápätí prudké otvorenie dverí na šatni)
- Polonius: (zadychčane) Ešte si tu? Utekám za tebou ako... ako bez duše...
- Hamlet: Vidím. Nebezpečný telocvik pre starcov. Čo si niekde videl ducha a...
- Polonius: Ducha nie, duch to nebol, ale (zašepká) Ofélia. Vrátila sa.
- Hamlet: (prudko) Netáraj, ty starý pajác. Zasa si pil a...
- Polonius: Pil som, aj som pil, v Berlínke ako vždy, keď vošla, v ruke kufríček, tvár chudučká a... pozrela k stolu, kde ste vždy spolu po predstavení sedávali, tak bolestne pozrela, ústa sa jej zachveli a: (cituje) Princ, ako ste sa mali za celý

- ten čas, čo som bola preč? Úctivo ďakujem, nuž dobre, dobre! (smiech) Mal si sa dobre s touto slečinkou a tuším si sa ju práve chystal pozvať k sebe.
- Hamlet: Prestaň, starý udavač... (elévke) Bude lepšie, keď pôjdete. Jeho táranie a to, v akom je stave...
- Polonius: (skríkne) Ale v akom stave je ona... Chorá sa vrátila, načisto chorá. Neznáša hudbu, ani sladkého Lehára, pri ktorom ste si vždy tak nežne hrkúťali. Chcela sa vrhnúť na klaviristu...
- Hamlet: (rezolútne) Tak to nemohla byť Ofélia. Moja Ofélia bola jemná a pokorná a poslušná a nežná a cudná...
- Elévka: (ticho) Vy ste ju milovali...
- Hamlet: (mlčí)
- Polonius: Vyzeralo to tak. Potom z jeho Ofélie bola odrazu len Miriam Kóhnová, židovka. A mať za milenkú židovku bolo nebezpečné. Ešteže ju čoskoro odlifrovali do lágru, pravda, princ? Mohli sme ďalej nerušene hrať tú vznešenú kráľovskú hru. Ba hrali sme ju ešte lepšie, aby sme ukázali, že sa vlastne nič nestalo, že si zaslúžime dôveru režimu a...
- Hamlet: Čuš už! Tak to nebolo. Ty si možno chcel režimu ukázať...
- Polonius: Ty tiež, všetci, všetci.
- Elévka: Všetci ste hrali ďalej?
- Herci: (mlčia)
- Elévka: To bolo úbohé. Hrozné, čo ste...
- Hamlet: (prudko) Tak choď do čerta! No, zmizni!
- Zvuk: (prehodenie nejakej stoličky, hrmot, otvorenie dverí, rýchlo sa vzdalujúce kroky, ticho)
- Hamlet: Si spokojný? Aj posledná elévka mnou bude pohrdať.
- Polonius: Vždy myslíš len na seba. Radšej choď za Oféliou. Áron Katz ju zobral na noc k sebe. Choď k nemu, ak sa nebojíš...
- Hamlet: Čoho by som sa mal báť...
- Polonius: Ničoho... (ticho) Ak si ju namiesto do kláštora neposlal do tábora, tak ničoho. (pauza)
- Zvuk: (hlučné zaucho)
- Hamlet: Dávaj si pozor na reči. Mne nič nedokážu.
- Zvuk: (rázne kroky, prudké tresnutie dverí).
- Zvuk: (dychčanie, odomykanie dverí).
- Kalina: Konečne... Nech sa páči... Môžeš... (dychčí) môžeš sa mňa...
- Ofélia: ... takže Tamina sa vrátila... žije...
- Zvuk: (Kalinovo dychčanie preruší zvonkohra zostavená z Lehárových melódií).
- Kalina: Ona áno, áno. (rýchlo, naplašene) To je len zvonkohra v hodinách. Hneď... hneď to...
- Zvuk: (kroky, zakopnutie, zvonkohra umĺkne)
- Kalina: (zasmeje sa) Namojdušu, ako v nejakom hlúpom židovskom vtipe...
- Ofélia: (rezignovane) Už by som sa nebola rozzúrila. (pauza) Väčšinou len plačem. Najmä v noci, keď ma sny zaženú naspäť do tábora... Zachránila som sa tak, že som dva roky hrala na husliach v táborovom orchestri. (pauza) Museli sme hrať každý deň... hrali sme im na cestu Lehára, Johanna Straussa, Mendelshona, Kálmána a... Verdiho Zbor židov.
- Kalina: Mein Gott! Mein Gott! Vy ste im hrali?

- Ofélia: (už s premáhaním) Museli sme a plakali sme pritom, ale oni... oni po tej strašnej ceste, oslepení táborovými reflektormi, vyľakaní psami a krutými esesákmi, do čistej, teplej sprchárne, vchádzali (plače) do toho plynového predpeklika za sprievodu našej hudby a... a posledný okamih pred smrťou boli šťastní. (opakuje s plačom) Boli šťastní, boli šťastní...
- Kalina: Ó, Jehova, ó, úbohý Izrael... aké strašné... Aj môj Adamko... môj milý vnuk, môj nevinný vnúčik a môj zať... bez stopy zmizli v Osvienčime a... možno aj im ste tak, tak hrali... hrali Lehára. Lehár! (skrikne) Lehár! To si nemala povedať, Miriam. (pauza, potichu) Nemala si mi povedať, že si sa zachraňovala takým... takým spôsobom...
- Ofélia: (pauza) Každý sa snažil zachrániť. Aj vy, nie? Nikomu som tým neublížila... len sebe. (pauza) Niečoho mi dajte napiť a pôjdem.
- Kalina: (podráždene) Nechaj ten kufor. Ešte ťa zoberie hliadka. Robia nočné razie na šmelinárov a prostitútky. Keby zistili, že si prišla z americkej zóny, predvedli by ťa a vypočúvali. To teraz akurát potrebuješ.
- Ofélia: (nervózne) Dobre, zostanem do rána. Len mi už dajte napiť.
- Kalina: Hneď, len... (hľadá, hrmoce) Mám tu len fľašu vína...
- Ofélia: (netrpezlivo) Dajte aj víno!
- Kalina: Len... je kôšerné...
- Ofélia: No a čo? Chcete mi naznačiť... chcete povedať, že ja... (postupne do zúrivosti) nemôžem piť čisté víno, že som si zašpinila život, stala som sa nehodnou židovkou len preto, že som chcela prežiť? Žiť a... (odrazu sa rozplače)
- Kalina: Ale, talita, dievčatko, no, neplač, neodpadávaj tu, chcel som len povedať, že to kôšerné víno je strašne kyslé. Vážne. Aj rabín, ten svätý muž, ho odmietol piť. (rozosmeje sa)
- Ofélia: A tak ho musí vypiť hriešna Ofélia. (zasmiatie, do clony)
- Zvuk: (z clony hrmot stoličiek, štrngot pohárov, prudké otvorenie dverí)
- Čašník: Á, pán herec. Dobré ráno. Čo tak skoro?
- Zvuk: (kroky)
- Čašník: Ale nech sa páči, podte ďalej.
- Hamlet: Ďakujem. Áron Katz ešte neprišiel?
- Čašník: Myslíte pána prednostu Kalinu?
- Hamlet: Vy viete, koho myslím. Chodí sem predsa raňajkovať.
- Čašník: Zvykne chodiť, to áno. Ale dnes možno poraňajkuje doma. V príjemnej dámskej spoločnosti. Váš kolega z divadla bol včera večer svedkom...
- Hamlet: Už mi referoval.
- Čašník: On ju spoznal. Aj mne sa videla povedomá, veď ste tu pred mojimi očami pekne ruka v ruke sedávali. Ale taká vystrihaná a... schudnutá, strápená... Veľmi sa zmenila.
- Hamlet: Aj to som už počul. (pauza) A raňajky mi nechystajte. Nemám chuť vyčkávať tu na toho starého ožrana.
- Čašník: Tak by som o ňom, prosím, nehovoril. Je to zasa dôležitý človek. Chodia za ním na úrad vraj aj takí, (skoro šeptom) čo sa len chcú dozvedieť, či nie sú zapísaní na zozname, kde sú zavedení všetci, čo ublížili židom, arizovali ich, udávali, posielali ich do lágrov.
- Hamlet: (prudko) To musí byť nejaká sprostosť. Kde by mohli zobrať také zoznamy?
- Čašník: Židia si vedia vždy všetko zaobstarať. Všetci hovoria, že budú mať zasa veľkú moc.

- Hamlet: Všetci hovoria, všetci hovoria... Všetci len tárajú a... vy s nimi!
Zvuk: (hrmot stoličky, zahrkotanie pohárov, kroky)
Čašník: To si nezaslúžim, pán herec. Ja len aby reč nestála a za to mi každý len vynadá. (do clony)
Zvuk: (z clony štrngot lyžičiek, zvuk nalievanej vody)
Kalina: Ešte trochu kávy?
Ofélia: Ďakujem, už nebudem. Ale boli to veľmi príjemné raňajky. Zasa sa najesť tak, aby si pritom mohol človek uchovať pocit ľudskej dôstojnosti. Nejesť ako keď ide o život.
Kalina: Aj pri jedle?
Ofélia: Pri všetkom a pri jedle zvlášť. Zjesť viac o jeden hnilý zemiak, alebo len šupy z neho, znamenalo mať väčšiu šancu prežiť. (pauza) Ale nehovorme už o tom. Nepokazme si pekné ráno.
Kalina: Súhlasím. Pôjdeme teraz spolu na Palestínsky úrad a dáme do poriadku tvoje papiere.
Ofélia: Ďakujem, ale hádam to ešte deň počká. Chcem ísť najskôr do divadla. Nemôžem sa už dočkať, kedy uvidím všetky tie milé, ale strašne prekvapené tváre. Viete si to predstaviť...
Kalina: Viem, a veľmi dobre. Preto som ti chcel navrhnúť, že zjdem do divadla najskôr ja.
Ofélia: Najskôr vy? Ale prečo?
Kalina: Preskúmať terén. (pauza) Síce žiješ, vrátila si sa, pre teba je to krásna chvíľa a...
Ofélia: A čo? Nerozumiem vám.
Kalina: Oni už s tebou nerátali. Beží, a už dlho, všetko aj bez teba. Budeš tam navyše, dievčatko. Budeš sa tam motať medzi kulisami ako živá výčitka, že nič vtedy neurobili pre záchranu.
Ofélia: To... to nie je pravda.
Kalina: Tak nechaj na mňa, aby som to zistil, čo je pravda a či takú pravdu, akú zistím, aj znesieš.
Ofélia: (rozčúlene) Vy tam nepôjdete nič zisťovať, nič špicľovať a... vy... ste mi s tým chorobným podozrievaním, nenávisťou ku každému, kto prežil, pokazili všetku radosť. Vy neznášate, ktorí aj po tom všetkom chcú ďalej žiť a byť šťastní a (hrmot stoličky) ja tu s vami nezostanem už ani minútu.
Kalina: Miriam, neblázni. Nechaj ten kufor. Kde sa chceš s ním vláčiť? Počkaj aspoň...
Ofélia: Radšej sa uchýlim do útulku pre bezdomovcov, ako by som mala zostať pri vás.
Zvuk: (kroky, rázne zabuchnutie dverí)
Kalina: (pauza) Možno už ozaj neznášam židov, ktorí mali šťastie. O, Mein Gott! (do clony)
Zvuk: (z clony vchodové dvere, vzdialené hlasy skúšky, váhavé vykročenie)
Hela: A deže, deže kišasonka? Tu nie je žiadny holubník, de môžete len tak vletieť. Tu je národné divadlo a ja...
Ofélia: Teta Hela. Stále taká prísna. Prepáčte, že som sa pokúsila prekľznúť popri vás rovno do šatne.
Hela: Rovno do šatne? No, to by ešte chýbalo...
Ofélia: Alebo už nemám svoju šatňu?

- Hela: Vy... vy tu máte... vy ste... Panebože! Slečna Miriam... (skríkne) Ľudia...
- Ofélia: (rýchlo) Nie, teta Hela, ešte nie. Nehovorte ešte nikomu, že som sa vrátila. Chcem najskôr byť chvíľu sama, posediť si v šatni, sama uveriť, že je to pravda.
- Hela: Tak chodte, chodte...
- Zvuk: (kroky v inej akustike, do nich sa začne miešať skúšanie hry, kroky zastanú, dialóg na javisku zosilnie, znova kroky po chodbe, skúšková kulisa sa vzdaluje, na chvíľu nastane pauza)
- Ofélia: (prudký nádych, zašepká) Tak Le šana haba bi Jerušalaim...
- Zvuk: (pomalé otváranie dverí na šatni)
- Elévka: Hľadáte niekoho?
- Ofélia: Hľadám všetkých. (zasmeje sa) Ale najskôr som sa chcela pozrieť do svojej šatne. Ale ako vidím...
- Elévka: Ja som tu len zatiaľ, kým... Ja som divadelná elévka a...
- Ofélia: (uľahčene) Ach, tak. Teda môžem ísť ďalej? Do tejto mojej zaslúbenej šatne. (zasmeje sa) Viete, keď sa veriaci židia po veľkých sviatkoch rozchádzali zo synagógy, zdravili sa: Le šana haba bi Jerušalaim. O rok sa stretneme v zaslúbenom meste. (výdych) Mne to trvalo tri roky, kým som sa vrátila do tejto šatne, do tohto divadla a... (dojatie) Ale vy asi nevíete, kto sa to tu pred vami tak dojíma a...
- Elévka: Tuším to. Vy... ste Ofélia.
- Ofélia: Poznali ste ma?
- Elévka: Raz som vás videla hrať. Mala som vtedy pätnásť a... ale nebola by som vás teraz podľa toho spoznala, keby... (pauza, rýchlo) Bola som včera večer v Hamletovej šatni, len som sa s ním chcela porozprávať, aj keď on to možno pochopil inak, je zvyknutý, že divadelné elévky a mladé herečky sa s ním rady ukazujú a... vtedy pribehol pán Ozábal, čo hrával Polónia, vášho otca, bol celý rozrušený a... od neho sme sa dozvedeli, že ste sa vrátili.
- Ofélia: Musel ma vidieť v Berlínke... aj čo som tam vyvádzala.
- Elévka: Hamlet mu najskôr nechcel veriť. Potom jeden druhému vyčítali, kto sa ako zachoval, keď vás zobrali do transportu a ako to potom bolo ďalej v divadle...
- Ofélia: (rýchlo) A ako to bolo?
- Elévka: (zašepká) Hrali ďalej, ako keby sa nebolo nič stalo. Bolo hrozné to počúvať! Nedokázali si ani teraz priznať, že vtedy... že zlyhali a... (hlas sa jej zachveje)
- Ofélia: Ale, dievčatko...
- Elévka: Povedala som mu... aké to bolo úbohé, hrozné...
- Ofélia: To bolo ušľachtilé, ale...
- Zvuk: (hlasy, kroky na chodbe)
- Zvuk: (z clony ťukanie do písacieho stroja, nezreteľne židovské mená)
- Zvuk: (zaklopanie)
- Kalina: (vzdych) Už to začne. Ďalej.
- Zvuk: (rázne otvorenie dverí)
- Hamlet: Dobrý deň, pán prednosta „Kalina“.
- Kalina: Á, Hamlet. To je vzácna návšteva.
- Hamlet: Od rána ťa naháňam po všetkých твоjich obľúbených denných štáciach. A všade sa na mňa len osopia, keď sa pýtam na slávneho ochutnávača suchých karpatských vín prokuristu Árona Katza a...
- Kalina: Skráť to a poď ďalej.

- Hamlet: Ďakujem. (kroky) Už len v krátkosti: na ulici pred úradom ma legitimovali a tvoj šámes Šimon sa ma najprv opýtal, v akej veci za tebou idem. Keď som mu povedal, že „v priateľskej veci“, vôbec mi neuveril. Bez slova ma prešacoval, či nemám so sebou zbraň. Som z toho mešuge, Áron. Nemáš niečo vypiť? (zasmeje sa)
- Kalina: (úsmev) Ale až po úradných hodinách. A pokiaľ ide o tú priateľskú vec... asi ťa tiež sklamem. Nevieť, kde Miriam momentálne je.
- Hamlet: Ako, že nevieš? Ty si ju odviedol večer z Berlínky.
- Kalina: To je pravda, prichýlil som ju na noc. Ale ráno sa zbalila a odišla.
- Hamlet: Nechal si ju odísť? Len tak?
- Kalina: Naštvala sa na mňa, lebo som jej povedal, aby sa hneď nehnala za vami, nech počká, kým zistím, medzi akých ľudí sa vráti.
- Hamlet: A to si ako chcel zisťovať, Áron? (pauza) Tak je pravda, že máš nejaké zoznamy a...
- Kalina: Chceme vedieť, kto a prečo udával, arizoval náš majetok. Ani v Berlíne nebolo toľko arizátorov na štvorcový meter ako v Bratislave.
- Hamlet: To je možné, ale čo to má spoločné s naším divadlom? Aký majetok by nám bol po Miriam zostal? Kostýmy, líčidlá, parochne, ba ešte aj vybavenie jej šatne patrili divadlu. O čo ti teda ide, Áron?
- Kalina: (pauza) Nešlo vždy len o majetkový prospech. Niektorí sa chceli len pomstiť susedovi, ktorý bol úspešnejší ako on, alebo sa napríklad zbaviť milienky, ktorá ho už omrzela. A keď tou milenkou bola židovka, dalo sa to urobiť tak jednoducho a beztrestne, nie?
- Hamlet: (pauza) Ty si posadnutý pomstou, Áron. Ale mne nič nedokážeš!
- Kalina: To hovoríš ty...
- Hamlet: A môžem hovoriť ešte aj všeličo iné. Môžem rozprávať o istom činiteľovi židovskej obce s prezidentskou výnimkou, ktorý najskôr chodil k berátram orodovať za svojich súkmeňovcov, ale keď mu naznačili, že ľahko by mohol o tú výnimku prísť a na transport zapísať aj jeho, radšej sa stiahol a čušal. (pauza) Už len po kaviarňach popíjal suché karpatské vína. Najradšej tramín, pravda?
- Kalina: (pauza) Nikto neuverí tvojmu táranu.
- Hamlet: A tvojmu? (stolička) Prečo sa musela stretnúť hneď práve s tebou?
- Zvuk: (kroky, dvere, pauza, klopanie stroja, po chvíli ustane)
- Kalina: To mám nechať všetko tam... pod popolom? Navždy? Navždy to bude už len Leman ha šém! Len veľké nešťastie židov? (pauza, šeptá) Leman ha šém. Leman ha šém. (do clony)
- Zvuk: (ruch jedálne, hlasy, príbory)
- Polonius: Hamlet! Kde sa túlaš? Prečo si neprišiel na skúšku?
- Hamlet: Vieš prečo. Hľadal som ju.
- Polonius: U Árona nebola?
- Hamlet: Ani u Árona, ani v Berlínke. Zašiel som aj do jej bytu na Židovni, ale len čo som otvoril ústa, nejaký zupák mi hneď vynadal.
- Polonius: Čudné. My sme ju zasa čakali v divadle. Neprišla. (pauza)
- Hamlet: Počuj, Polonius. Na niečo sa ťa chcem opýtať.
- Polonius: Som samé ucho, princ.
- Hamlet: Nešaškuj. Ide o veľa. Rozumieš?
- Polonius: Rozumiem. Teda ešte nerozumiem, ale hovor.

- Hamlet: (pauza) Boli sme tiež tu v Carltone. Bolo to po premiére paničiek z Windso-
ru. Pamätáš si to? Pozval nás sem sekčný šéf z ministerstva školstva, pili sme,
potom ten šéf odišiel a... pamätáš si to?
- Polonius: (neutrálne) So sekčnými šéfmi sme pili často.
- Hamlet: Vedľa sedeli nejaké nóbl dámy, nafúkané kravy ovešané briliantmi, ale árij-
ky. A trúsili pohrdavé poznámky o umelcoch, že len na javisku pôsobia tak
vznešene, inak sú to chudáci, vďační za každú kosť, čo im hodia pod stôl...
- Polonius: No a čo...
- Hamlet: No a čo, no a čo? Neudržal som sa a... urobil som hlúposť. Povedal som im,
že keď sa chodia do divadla dojímať nad nešťastným osudom úbohej Ofélie,
že... aká hrôza, ba priam panika by ich zachvátila, keby tie nadržané kravy
vedeli, že to ich dojíma neárijka, židovka.
- Polonius: A prečo mi to teraz vykladáš?
- Hamlet: Preto, lebo si bol pritom. (inak) A preto, lebo na druhý večer Miriam zobrali
do transportu...
- Polonius: ... a teraz sa vrátila. Už ti rozumiem. Chceš mať vo mne svedka... že si sa dal
len strhnúť „citom poníženia“, že nie si žiadny uduvač.
- Hamlet: Áno, to chcem. (pokorne) Aj ťa o to prosím. (inak) Lebo tak to aj bolo!
- Polonius: A nebolo to náhodou tak, že si mal v kaviarni aj rande s nejakou baletkou?
Poslal si Miriam domov, ale priplietli sa do toho tie nadržané árijky, a ty...
- Hamlet: (prudko) Poslal som Miriam po predstavení domov len preto, lebo bolo už
pre ňu nebezpečné chodiť do kaviarní. Vieš, že židia do nich mali vstup za-
kázaný a niekto by ju mohol náhodou spoznať.
- Polonius: Vyzerá to rozumne, čo hovoríš...
- Hamlet: Bolo to rozumné. Keby som sa bol ovládol...
- Polonius: Ale neovládol si sa. Neovládol si to, Hamlet.
- Hamlet: (pauza) Predsa ma teraz nepodrazíš... (pauza) Viem, že som sa k tebe často
správal povýšenecky, šíril som o tebe nepravdivé, zlomyseľné historiky, paro-
doval tvoje javiskové výstupy, ale predsa teraz nemôžeš... (do clony)
- Zvuk: (z clony tlmené búchanie kladív)
- Elévka: To je za scénou. Pripravujú dekoráciu na Zdravého nemocného. Ak tu chce-
te zostať sama...
- Ofélia: Nie, sama nie. Mohli by... mohli by ma tu prekvapiť a neviem, čo by som...
Vráťme sa radšej do šatne.
- Elévka: Ale prečo? Prečo to odkladať? Hľadisko je teraz prázdne, pôsobí tak priateľ-
sky. Prejdete sa po bíme, obídete proscénium, potom sa presuniete k šepkár-
ke a...
- Ofélia: Je to lákavé. Naozaj začínam pociťovať vzrušenie...
- Elévka: Musíte to skúsiť. Predneste kúsok z nejakého svojho slávneho monológu...
- Ofélia: (pauza, nešťastne) Mám v hlave úplne prázdno.
- Elévka: No výborne. Prázdna hlava, to je ten správny pocit, s ktorým herec prichá-
dza na javisko. Budem vašou šepkárkou. Viem naspamäť všetky Oféliine
repliky. Začnite: „Už dávno som vám chcela vrátiť tieto dary, princ...“ (pau-
za)
- Ofélia: Už dávno som vám chcela vrátiť tieto dary, princ... spolu so sľubom, ktorého
opojnosť bola mi vzácnejšia nad akýkoľvek dar. Lež opojnosť už vyprchala,
preto vezmite si ich, tu sú, tu!
- Zvuk: (hlučné zatlieskanie, kroky, smiech)

- Polonius: Bravó, bravó! Naša holubička sa nám vrátila a už aj hrkúta! Dovoľ, aby som ja prvý ťa objal ako... (s dojatím) ako našu milú, milučkú dcéru, čo bola stratená a teraz sa nám vracia...
- Ofélia: (dojatá) Ďakujem, pán Ozábal. Tešila som sa na toto vaše... divadelné objatie (zasmeje sa)
- Polonius: (tiež zasmeje) Ale budú aj také skutočné. No, poď, princ dánsky, nezataj sa za kulisami. Veď máš tiež čisté svedomie. Či nie? (smiech)
- Elévka: (ticho) Necháme ich samých, pán Ozábal. (kroky)
- Hamlet: Už od rána ťa všade hľadám...
- Ofélia: Len na tom pravom mieste nie. Tu, kde sme prežili tie pravé vášne, skutočné opojenie, pocit, že patríme spolu ako dvaja herci, potom aj ako dvaja ľudia. Tu sa to začalo, bolo to krásne a...
- Hamlet: Prečo by to nemalo pokračovať? Vrátila si sa, aj keď je to skoro neveriteľné, a keď prišiel Polonius s tou správou, tak, tak...
- Ofélia: Tak čo?
- Hamlet: Bol som šťastný, ver mi! Ale aj som si uvedomil, že sa ti musíme ospravedlniť za to, že sme sa zachovali tak... no dosť zbabelo, čušali sme, keď ťa zobrali do lágru, nezmohli sme sa na žiadny protest, skôr sme začali jeden druhého podozrievať a... ja sa ti navyše musím priznať, že z nerozvážnosti, Polonius ti to dosvedčí...
- Ofélia: To ja teraz nepotrebujem. Veď sa na mňa pozri, neboj sa na mňa pozrieť. Prežila som strašné veci, ale nevrátila som sa predsa preto, aby som bola jedinou spravodlivou medzi vami a tvojou sudkyňou. Ak som sa pre niečo vrátila, tak preto, lebo sa chcem dozvedieť niečo hlavne o sebe, chcem vedieť, či ešte dokážem hrať po všetkých tých hrôzach, krutostiach, zlyhaniach a zradách, ktorých som bola svedkom, po tom, čo som zažila... Človek nosí v duši boha i diabla zároveň a... Len preto by som sa chcela znova postaviť na javisko. A od vás chcem, aby ste mi pri tom pomohli. Aj ty, Hamlet.
- Hamlet: Naozaj? Tak Áron Katz sa zbytočne vyhráza, že začne preverovať, kto vás udával a... je posadnutý pomstou.
- Ofélia: Ja nie som Áron Katz...
- Hamlet: Prepáč... Si stále... taká úžasná. A ja... Hneď by som ťa najradšej niekde pozval...
- Ofélia: Do Carltonu?
- Hamlet: Radšej do Berlínky. Mal som už niečo na dnes dohodnuté, ale, samozrejme, zruším to a...
- Ofélia: Nemusíš. Neviem, či by to nebolo na mňa dnes priveľa. Na chvíľu sa radšej vrátim do šatne.
- Hamlet: Máš pravdu. Bude to rozumné. Hneď zariadim, aby ťa tam tá elévka nevyrušovala.
- Zvuk: (rýchle kroky, do clony)
- Zvuk: (z clony hluk ľudovej židovskej jedálne)
- Ofélia: Šalom a dobrú chuť. Môžem si prisadnúť?
- Kalina: Nech sa páči. Dáš si tiež? Majú šolet a kurací perketl. Čo ti objednáš?
- Ofélia: Ďakujem, zjedla som niečo v divadelnom bufete. Prišla som len preto, aby ste ma nemuseli večer hľadať po útulkoch pre bezdomovcov. Ak by ste ma ešte vôbec išli hľadať...

- Kalina: (pauza) Si olim, a tak sa o teba musím postarať. Pripravil som ti potrebné papiere a môžeš sa nastáňovať do Beth Olimu.
- Ofélia: Do Domu navrátilcov?
- Kalina: Áno. Do domu tých, čo prežili. Ak tu chceš zostať. Mohla by si ale odísť do Palestíny.
- Ofélia: To je ďaleko... Ďaleko od mojich mŕtvych.
- Kalina: (pauza) Ak chceš, môžem zistiť, kde sú veci z vášho bytu, a zariadim, aby ti ich vydali.
- Ofélia: (prudko) Preboha, prestaňte už s tým. Už nič nezisťujte a nenariadujte a nepátrajte a... nechajte ma zasa normálne žiť. (stolička) To mi stačí – a malo by aj vám...
- Zvuk: (kroky)
- Kalina: Utekaj, ak ti to stačí... ak ti stačí, že sa zasa na teba pekne usmievajú, ponúknú ti novú úlohu, nový kostým a pričesok na tvoju vystrihanú hlavu a... (do clony)
- Zvuk: (z clony kroky na schodoch, pauza, dych, zazvonenie, otvorenie dverí)
- Domáca: (naľakane) Slečna...
- Ofélia: Nemusíte sa báť toho kufra. Nechcem sa sem vrátiť. Našla som si nové bývanie. Prišla som si len zobrať pár drobností zo svojej izby. Fotografie, možno šábesový svietnik.
- Domáca: (pokojnejšie) Svietniky... aj striebro... báli sme sa to nechať v byte. Gardisti chodili kontrolovať, či vaši, či ste sa nevrátili a tak... manžel to radšej popredal. Ale fotky a obrázky, tie v rámkoch, tie som odložila. Reku: ak sa predsa vrátia, ak sa milostivý pánboh nad nimi zľutuje. (začína plakať)
- Ofélia: Ja viem, že máte dobré srdce, Anna. Nemusíte hneď plakať.
- Domáca: Keď mne je tak strašne ľúto, keď si pomyslím na váš nešťastný osud, že ste zostali taká sama...
- Ofélia: No dobre, dobre. Môžem teda ísť ďalej?
- Domáca: Len poďte, poďte. Jozef má našťastie službu, a tak si môžete v pokoji všetko poprezeráť a povyberáť. (do clony)
- Zvuk: (kulisa kaviarne Berlínka, zatiaľ bez hudby)
- Čašník: Dobrý večer, pán prokurista.
- Kalina: Dobrý večer.
- Čašník: Ako obvykle? Štvrtku veľmi suchého tramínu a... tu je aj dnešný Kuriér.
- Kalina: Ďakujem, pán Šimko.
- Zvuk: (ozve sa klavír, len pár taktov na rozcvičenie)
- Šimko: Dnes sme vyradili z repertoáru Lehára, ak by náhodou prišla tá mladá dáma a...
- Kalina: Myslím, že to nám nehrozí.
- Šimko: Aj tak bude dnes na programe Strauss. Alebo si želáte oboch Straussovcov?
- Kalina: Neželám si ani jedného. Nech dnes nehra.
- Čašník: Ale, pán prokurista...
- Kalina: (ostro) Hovorím, že si neželám, aby sa tu hrala hudba, pri ktorej v nemeckých lágroch odvádzali židov na smrť. To si naozaj neželám. Verstehen Sie? A keď mi nerozumiete, tak...
- Zvuk: (úder na tábnu, hrmot rozbíjajúceho sa skla)
- Čašník: Preboha. Už aj vy? Nešťastie, títo židia... (do clony)
- Zvuk: (otváranie kufra, vykladanie obrázkov)

Ofélia: (s pokusom o veselosť) Tu si vás pekne pokladiem, dobre? To je Beth Olim, náš nový domov, tu budeme zasa spolu. Vždy ráno, keď vstanem, sa s vami so všetkými pekne pozdravím. Šalom lecha, abba. Šalom lecha, mamma. Šalom lecha, saba Šimon. Šalom lecha, Josi, ty malý výtržník. Šalom lecha, Tamarka. Hneď zajtra ti kúpim nový strieborný prstienok... Nezabudnem, neboj sa. Teraz už nezabúdam... O všetkom, čo zažijem, vám budem rozprávať. Nasmejeme sa. Na svete sú ešte veci, na ktorých sa dá zasmiať. (zasmeje sa) A keď nám bude smutno, budeme si rozprávať židovské anekdoty. Stretne Kóhn rabína a... Tú nie? A inú? Radšej hudbu? Aj... aj po tom všetkom, čo... Dobre...

Zvuk: (vyberanie huslí, naladovanie)

Ofélia: Bude... bude to trocha falošné a... budem pritom možno plakať. (pauza)

Zvuk: (trocha roztrasený zvuk huslí začne hrať židovskú pieseň El mule rachamin, melódia zosilnie, do nej sa ozve šepot Ofélie)

Ofélia: Šalom lecha, abba, šalom lecha, mamma, šalom lecha, Josi...

Zvuk: (hudba a hlas splynú a vyznejú do ticha)

KONIEC